

Krúdy Gyula: A hídon

dr. Sipos Péter elemzése

A XX. század irodalmában megfigyelhető az egyes műnemek közötti határok viszonylagossá válása, elmosódása. Ahogyan a drámai műfajokban megkérdőjeleződik a hagyományos értelemben vett drámaiság szerepe, ugyanúgy az epikában is háttérbe szorul a cselekményesség. A történet elbeszélése helyett más művészi célok jelennek meg, felbomlik a kronologikus időszerkezet, és a líra hatása sokkal erősebbé válik az epikus alkotásokban. A szöveg lírizálódásának vagy szubjektívizálódásának nevezik ezt a változást, melyre az egyik legelső példa a magyar irodalomban Krúdy Gyula művészete. A poétikusságot és az elégikuságot ötvözve egy sajátos vegyes műfajt teremtett, a lírai novellát, melyben előtérbe kerül a hangulatiság; az egyéni élmények, látomások felvillantása. Első nagy sikerét ez az új műfaj hozta meg számára: az 1910-es évektől kezdve jelentek meg a Szindbád-novellák.

Az Ezeregyéjszaka meséinek hősét választja Krúdy művészi hasonmásának, alteregójának. Miképpen Kosztolányi Esti Kornél történeteiben hívja elő ifjúkori álmait, vágyait – lerázva a jelen minden kötöttségét – Krúdy is az elvesztett harmóniát, boldogságot keresi. A Szindbád-novellákban maga a történet szinte mellékessé válik, a szerző hosszan részletezve, ráérősen mesél izekről, színekről, hangokról és szagokról, melyek mind-mind személyes emlékeket idéznek, vagyis a múlt egy-egy darabját jelentik. Az író ifjúkora, a boldog békeidők – utólag különösen kiegyensúlyozottnak tűnő – világa elevenedik meg, melyben összefonódik vágy és valóság egyfajta különös időtlenséget teremtve. Krúdy „álomból, cigarettából, élményből, sorsból, betegségből és lázas szándékokból, műveltségből és ötletből épített egy álmovárát, az örök és múlhatatlan, Szent Magyarországot.” – írja Márai Sándor Szindbád hazamegy című regényében, melyben emléket állít – a nagy előd stílusát is felelevenítve – Krúdy-Szindbádnak.

A hídon (Negyedik út) című novella felütése is jelzi: hatalmas a távolság a halálra készülő mesélő-visszaemlékező kora („mielőtt utolsó pipáját kiszívta volna a régi szőnyegen”) és felidézett fiatalsága között. Múlt és jelen ellentétét és ugyanakkor egymásba játszását is érzékelteti a vissza-visszatérő kép: „a barna híd ódon ívei alatt színes kavicsok felett vágtat egy tiszta kis folyó”; „a híd lusta ívei alatt serényen utazgató folyó”. A régmúlt idő ködéből egy nőalak bukkan fel, a cukrászné, akinek „barna szemé volt, barna haja volt. Sárgaborítékos regényt olvasott a kassza mellett, és midőn a tekegolyók futkározásukban megcsörrentek a zöld osztón, álmodozva, szórakozottan felpillantott...” A hajós tűnődve kérdezi: „Vajon él-e még Amália?” - s ezzel utazása célját is kijelöli. Az egykori szerelmek, lányok és asszonyok emléke a múltidézés középpontjába kerül a Szindbád-novellákban (ld. Krúdy igen kalandos életrajzát).

A meg nem nevezett városka - melyben sejthetjük a Poprád-parti Podolint - tündéri időtlensége teremti meg a jellegzetesen krúdys atmoszféra alapját: „mintha mit sem változott volna”; „mintha századokig aludna”; „Valami olyan időt mutattak az órák, amilyen idő talán soha sincs.”; „Már akkoriban eltűnődött ezeken a halott ablakokon, amelyeket sohasem nyit fel senki, és a por vastagon rakódik a zsalukra.” A hangulatfűtés eszközeiként alkalmazva az író a különféle hanghatásokat, a csöndes város nyugalmit nem háborította semmi, csak egy boltajtó nyikorgott „egy téren valahol” és „egy kis csengő csilingelt”. A nosztalgikus tűnődést, merengést hirtelen izgatott várakozás, a várva várt találkozás nyugtalan vágya váltja föl. Ezt a belső, érzelmi változást fonja össze Krúdy a külső hatásokkal: „a közelben megszólalt egy öreg, pohos toronyka harangja (...) valamerre katonák trombitáltak...” Pergőbbé, élettelibbé válik ez a világ, sőt, mintha maga Szindbád is megfiatalodva a cukrászbolt felé közeledve: „sétapálcáját, mint egy kardot, hóna alá kapta, és bokázó, friss lépésekkel indult most már (...) mint egykor hajdanán...” Krúdy eljátszik a gondolattal teljesen idilli környezetet varázsol főhőse számára - vagyis saját magának, hiszen Szindbádon keresztül éli át újra a régen elvesztett boldogság mámorító érzését. Elidőz a legkisebb részleteknél, örömmel fedez fel minden apróságot, ami ifjúkorára emlékezteti: a szivarfüstöt és a pörkölt kávé szagát, a biliárdgolyók koccanását, a kávéfoltos újságlepedőt, a Makart-csokrokat... stb.. Az illúzió tökéletes, „Most már csak Amália hiányzik”, - gondolja az egyik ámulatból a másikba eső Szindbád. Kisebb részletek azonban már ekkor jelzik, hogy az örök változatlanság csak káprázat, tünékeny ez a boldogság: „új posztóval bevont biliárdasztal” ír Krúdy, melynél egy fiatal tiszt áll dákóra támaszkodva, mint valamikor régen a visszatérő hajós. Az író azonban tovább álmodja hőisével, hogy teljesülhet a legnagyobb kívánság: „a kassza mellett a piros függöny mintegy varázsszóra szétnyílt, és Amália fekete kötényben, kezében kávéscsészével a cukrászboltba lépett.” Szindbád felismeri őt a hajáról, szeméről és a hangjáról, „ő az” - gondolja magában, „vagy legalábbis lánya...” Mesterien felépített fokozatossággal leplezi le a varázslatot a szerző, míg végül kénytelen bevallani boldogságkeresésének reménytelenségét. Még egy kis ideig elhessegeti magától a nyugtalanító gondolatokat, és hagyja, hogy a múlt mámorító érzései ringassák. A lírai novella különösen szép, költői része a csodált hölgy bemutatása: „A barna nőcske kezében piros és kék rózsákkal himzett szövetarab mozog, és a frissen fésült hajból mintha valami könnyű illat áradna szerteszéjjel. A kicsiny és rózsaszínű fül mellett göndörkés fürtöcskében libeg a barna haj, míg a finom, fehér orr tájékán, a hosszú pillájú szemek mellett könnyű kékes árnyék borong. A domború mell a selyemkötény alatt lágyan emelkedik, és a finom nyakon vékony aranylánc látszik.” Szindbád és a cukrászné beszélgetése a gondosan kimunkált idillt zúzva szét. A hajósnak szem-

be kell néznie a ténnyel, hogy egykori szerelme meghalt. Annak lánya pedig már csak egy öreg idegent lát benne. A visszafordíthatatlan időre utal a medaillon is, az egykori szerelmi ajándék régi jelentését viselője, Amália lánya már nem ismeri. Irrealitás és realitás; álom és valóság ütközik össze a fájdalma zárlatban, a korábbi mesés időtlenséget (az emlékek teremtette sajátos lebegést) végérvényesen felváltja a tényleges idő. Ezt hangsúlyozva a központi motívum ismétlése: „A folyó fürgén futott a híd álmos ívei alatt.” A melankolikus beletörődés, csalódottság és kiábrándultság értése hatja át a mű befejezését (még ironikusként, önironikusként is értelmezhetjük), s tegyük hozzá: általában a Szindbád-novellákat.

Ezek a művek nemcsak új korszakot nyitottak az író életművében, hanem lényeges változást hoztak a magyar epika történetében is. Krúdynál a magyar hagyományok (pl.: Mikszáth és Jókai hatása) ötvöződnek az új irányzatokkal (pl.: impresszionizmus; szimbolizmus;... szecesszió; expresszionizmus és szürrealizmus). Czine Mihály így méltatja Krúdy Gyula életművének jelentőségét:

„Az irodalomtörténet alig-alig győzi felmérni művészetének értékeit. A hagyományos formák feloldása, a szabad asszociációk érvényesítése, az időérzet lírai felbontása, az idő „dallamosítása”, a nagyítás, a képek egymásba oldása mind-mind az ő hozománya. Zenei-ritmikái fogantatása stílust teremtett, nosztalgikusan édes prózát.”

Krúdy Gyula Szindbád második útja

Bottlik Gyula elemzése

A „nagy magányos”-ként ismert Krúdy Gyula Szindbád-novelláiban múltbeli, élményeket, régi emlékeket jelenít meg valóságos és – olykor – kevésbé valóságos elemekkel. Elbeszélői technikája szembetűnően hasonlatos Mikszáth Kálmán anekdotázó stílusához: mindketten szenvedélyes mesélők, „szerelmesek az ódonság illatába”. Amíg azonban Mikszáth műveiben egy-egy régi, élményszerű történet felidézése a fő cselekményszál árnyaltabb kifejtésében kap szerepet, addig a Krúdy-történetek esetében mesteri módon kizárólag az emlékképek alkotják a mondanivalót. Krúdy egészen újszerű aspektust alkalmaz, messzemenően eredetét alkot, – alaptalan tehát a század eleji irodalmárok kritikája, mely szerint Krúdy Gyula Mikszáth-epigon; a megközelítésbeli különbség pedig akkor válik igazán érthetővé, ha ismerjük az író főhőiséhez fűződő kapcsolatát, valamint a novellák speciális írástechnikáját.

Szindbád, az arab Ezeregyéjszaka hajósa, Krúdy podolini diákévei legkedvesebb olvasmányának főhőse. Az algimnáziumban olvasott kalandos történetek oly mértékben a szívéhez nőttek az ifjú Krúdy Gyulának, és meghatározóvá váltak a szárnyait bontogató irodalmár számára (az érettségi előtti évben kilencven novellát publikált), hogy mintegy azonosult azok hőisével: Szindbádnak kezdte nevezni magát. Ez a hatás azután tovább élt Krúdy tudatalattijában, s ugyancsak hatott későbbi, kifinomultabb, érettebb irodalmi munkásságára. Szindbád különleges kalandjaiban az író (egyes, nem kevésbé különös és kalandos) ténylegesen átélte élményeit vélhetjük felfedezni: a mesebeli Szindbád Krúdy Gyula sajátos alteregójává válik.

Ami pedig az írástechnikát illeti, Krúdy adaptálja és művei legjellemzőbb szerkesztő elvévé avatja a XX. század eleji nyugat-európai próza sajátos időkezelését, a spontán emlékezés technikáját. (Más irodalomtudósok szerint a bergsoni időszemlélet egyenes következménye az újfajta írásmód, mely párhuzamosan alakul ki a nyugat-európai irodalomban éppúgy, mint Krúdynál. Szerb Antal pedig egyenesen úttörőnek kiáltja ki a magyar író: „A szál elvesztési technikában van Krúdy legnagyobb művészi jelentősége, ebben előzte meg kerit, hogy az újabb nyugati stílus előfutára legyen.” S talán mindez túlzásnak tűnik, mégis megalapozottnak tekinthető, ha figyelembe vesszük a Szindbád-történetek keletkezési dátumát: a legelső novellák 1911-12-es keletűek.)

Miképpen a francia Marcel Proust is az elveszett múltat kergeti Az eltűnt idő nyomában (À la recherche du temps perdu – 1913.) című művében, úgy a magyar író is lépten-nyomon az elmúlt idők emlékét idézi fel. A Szindbád-novellákat éppen ezért erőteljes líraiság, hangulatiság, rendkívüli atmoszférateremtés jellemzi, amely gyakran a nosztalgikus múltba vágyódásból fakad. E műveket emiatt szokták lírai novelláknak is nevezni, melyek fő stílusjegye a szöveg szubjektívizálódásában, a poétikusság, az elégikuság ötvözésében keresendő. Másfelől a szöveg „lírizálódása” abban gyökerezik, hogy az elbeszélő a cselekménynek nem csupán egyszerű ábrázolója, külső szemlélője és leírója, hanem egyúttal részese is, s így személyisége beépül a műbe, az alkotás tematikai és nyelvi összetevőibe.

Krúdy a századvégi prózát köti össze a századelő sokféle modern irányzatával, a magyar irodalomban egy olyan sajátos és egyedi „gordonkahangot teremt” (Sötér István), amelyben egyszerre oldódik fel realitás és irrealitás, álom és valóság, múlt és jelen. Az emlékezés logikájából adódó folytonos idősíkváltogatás néhol homályban hagy egyes részleteket, másutt a szereplők elbeszélése mosódik össze; gyakoriak mindemellett a novellákban a „talán”, „szinte”, „mintha”, valamint a kicsinyítő képzős szavak (pl. „hidacska”, „folyócska”), - s ez kétségtelenül misztikusabbá, meseszerűbbé teszi a történetet. Kosztolányi Dezső szerint „Krúdy Gyula illatos, finom, álmokból és párából szőtt novellákat ír, amelyekben annyi az archaikus szépség, bájos és intim ódonság”. – S valóban, igen gyakran erős intimitás is megfigyelhető a művekben: meghatározó motívum a nők szerepeltetése, hiszen kivétel nélkül ők azok, akikhez

a múltbeli kalandok, emlékek kapcsolódnak a bohém Krúdy-Szindbád életében. „Szindbád a szerelem örök vándora, számára a nők, a szerelem az élet jelképei.” „Csak a nők mulattatták, csak ők érdekelték. Amit tanult, olvasott vagy utazott, mind csak azért tette, hogy a nőknek hazudhasson, mesélgethessen. A legszebb tengeren, a legnagyobb felhők és legpirosabb vitorla alatt sem látott mást, mint a tengerparton fürdő halászeleányt.”

A Szindbád-novellák lényegében mind ugyanazon szerkesztési sémára épülnek: a novella jelen idejében már idős, halál felé közeledő főhősben valamely régi íz, illat, hang, szín vagy látvány hatására felrémlik egy régen elfeledett élmény, a múlt egy-egy darabja, s nyomban útra kel, hogy ezen élmény vagy emlék színhelyét felkeresse, s ott mintegy újraélje a múltat. Krúdy fiatalkorának – utólag megszépült és túlzottan idilli-világa elevenedik meg, melyben vágy és valóság keveredik, s amely így különös időtlenséget hoz létre a befogadó érzékletében. A személyes emlékek tökéletes harmóniája azonban csak látszólagos: a főhóst általában elmulasztott lehetőségek, elvétett cselekedetek, be nem teljesült vágyak készítetik a múlt felkeresésére. Az adott helyszínen Szindbádnak minduntalan szembesülnie kell azzal, hogy a jelenben már semmi sem lehet ugyanolyan, mint a múltban volt; állandó hiányérzet van jelen, mintha csak a vélt értékgazdag múlt elsiratása volna egy-egy ilyen történet. A novellákat rezignált mélabú, a lemondás, a kiábrándultság, a csalódottság fájó érzése hatja át. (Lásd még A hidon című novellát!)

A Szindbád második útja című novella felütésében rögtön jelen van az a rejtélyes, szimbolikus „éjszakai Hang”, amely a főhóst bizonyos térbeli-időbeli utazásra szólítja fel: a megismételt megszólítások után a „múltból jövő hang” provokatív kérdésére kerekedik fel. Egyértelműen kiderül, hogy a történet jelenében Szindbád sokat tapasztalt, idősebb (jó középkorú): „elérkezett életének ahhoz a korszakához, amidőn már mindent megpróbált”, s „haja egyszerre fehéredni kezdett.” Nyilvánvaló, hogy mindeddig igen aktív életet élt, már nem foglalkoztatja többé sem a jelen, sem a jövő, hanem csak afféle nosztalgikus vágy, hogy „elinduljon megkeresni ifjúkora emlékeit.” Kizárólag azt tudjuk meg, hogy „egy alföldi akácfás városkába vezet útja”, - vagyis a helyszínt szándékos homály fedi, s inkább az atmoszférája, sajátos hangulatvilága érezhető, mintsem pontos leírást kapnánk róla. Jellegzetesen impresszionista kép tárul elénk, amit tovább erősít az ún. „couleur locale” (helyi színezet) stíluseszköze, mely a hangulatiságot fokozza, másrészt a környezetet történelmi korba is foglalja: „térben és időben pontosan elhelyezhetjük Szindbád kalandjainak <<óceánját>>: az Osztrák-Magyar Monarchia ez, Fiumétől Lembergig.” (Szegedy-Maszák Mihály)

Az elbeszélő a múlt és a jelen idősíkjaikat folyamatosan váltogatja, úgy, ahogyan az emlékek egyre-másra előtörnek. A valóság és az emlékezés olykor elválaszthatatlanul egybeemosódik, mely félreismerhetetlenül szurrealista stílusjegy. Az ismétlődő képi és nyelvi elemek, a bál hangulata és a fiatalok hosszasan kialakuló kapcsolata már-már szecessziós túlfűtöttségről árulkodnak. Az éjszakai táj erős impresszionista jelleggel bír. Mindezekből is fakad a novella líraisága. Szindbád „szinte utánozni szeretné (...) régi lépéseit”, miközben az „akácós úton halad, s csakhamar azt is megtudjuk, hogy ehhez a helyszínhez is szerelmi szálak fűzték egykoron. A főhős mély (?) érzéseket táplált egy vidéki kislány iránt, akit Irmának hívtak, és akivel „egy darabig házasság céljából levelezett” – még „akkor, jogászfjú korában...” A visszaemlékezésből pontos részleteket tudhatunk meg annak a bizonyos bálnak az atmoszférájáról is, amelyen együtt táncoltak „a négyest”. Szagokról, fényhatásokról, színekről és hangokról beszél Krúdy, valamint Irma „érdekességéről” (különös szemeiről) is beszámol. Valamiféle naiv és fiatalos hév vezérelte érzésvilág tárul elénk a levelezés leírásából; érzékletes kép ragyog fel a „titkos, göndörkés, acélkék hajszálak” említésekor, s szinte magunk előtt látjuk, midőn azok egykori viselője szenvedélyes mozdulatokkal „térképet rajzol a városkáról, a folyóról és a kis kerti kapuról, ahol várni fogja Szindbádot éjjel egy óraker...” – Ismét, a fiatalokra oly jellemző a túlfűtött vágyakozás az ismeretlen felfedezésére, s az egyéves „forró és érzéki levelezés” utáni egymásra találás erotikája.

A novellában továbbra is mintegy lüktetve váltakozik, s szinte észrevétlenül egybeemosódik múlt és jelen; keverednek az emlékek képei és a jelenbeli képek. Szindbád számára úgy rémlik, mintha „azóta semmi sem változott volna”, „szíve megint úgy dobog, mint húsz esztendővel ezelőtt.” Kristálytisztán emlékszik a párbeszédre, amit Irmával folytatott a furcsa világosság láttán, s még a – jelképes – halott kertész nevére is... Távoli tájkép, tehervonat zörgése és fénye, egy téglagyár kéménye azok a hangulatfestő motívumok, melyek a kaland egészét lidércessé, nyomasztóvá teszik, s előrevetítenek egyfajta értékcsökkenést, eljövendő értékhiányos állapotot.

Múlt és jelen kontrasztja pedig azon a ponton a legszembetűnőbb, amikor a találkozás mozzanatához érkezik az író: „de most (!) nem állott Irma a kerti kapunál...” Az „emlékezés” is „nehezen ment”, mert a szenvedélyes csók „útjába állott mindenféle más emléknek.” Majd az ismeretlentől való félelem és a beteljesülés előtti hirtelen megtorpanás újból felemlegetett motívuma jelenik meg: „órákig tartott (...), hogy a lányt a karjába vegye...” S a három ponttal jelzett elhallgatás retorikai eszközét követően már azonnal és kétségbevonhatatlanul észrevehető az elmúlás, az üresség, az elhidegülés nyomasztó érzése, amelyet már a „halott kertész” felidézése anticipált. A kettős kérdés (Boldog volt-e? Büszke volt-e?) arra utal, hogy a hős nem képes az élmény megfelelő pszichés feldolgozására; mindezen logikus következménye a menekülés. (Ahogyan Krúdy érzékelteti is, ez a freudi lélekelemzés beható tanulmányozását mutatja.)

A történet végén csupán az elcsábított lány kétségbeesett kiáltása hallatszik: „Szindbád!” – mint afféle „múltból jövő hangé” – amelynek hívása a húsz év után a hőst útnak indította –, s „szinte ijesztő, gyötrődött arca (...)” fájdal-

mas szeme” dereng fel egy pillanatra. Ezt követi az „örök hűség levele” és végül a lány halálának – öngyilkosságának – híre.

A főhős felelőtlen, infantilis tette erkölcsi értelemben elítélendő, s – bár igaz –, a történetek miatt „néhány napig akkor” ő is „rosszul érezte magát...”, a lelkiismeret-furdalásnak csupán a legenyhébb szele érintette meg. Ezt látszik igazolni a jelenbeli elutazás is: „a dombra pillantott (..), ahonnan „fekete fejfák nézegettek reá”, „arra gondolt, hogy megkeresi Irma sírját”, azonban morális gyengesége (melyet az író így fogalmaz meg: „úgy érezte, hogy még mindig nem élt ahhoz eleget, hogy azzal a sírkövel, azzal a sírhalommal szembe tudna nézni”) ettől mégis eltántorítja. A megfutamodás, a másodszori „menekülés” egyben a lelki teher, a lelki fájdalom előli menekülés is.

Szindbád azonban nem talál valós, végleges megoldást. Krúdy arra hívja fel a figyelmet, hogy az emberi pszichében – Szindbád bensőjében – a **büntudat a végső tisztázásig-elszámoltatásig** tovább él. Vagyis hiába az odavetett, a „vasúti kocsiban eldörmögött” mondat: „eddig is nagyot áldoztam az emlékének”, a lelkiismeret-furdalás tovább kínozza, s e gyötrő érzés, mint afféle „éjszakai Hang” időről-időre fel-felrémlik az „álomtalan álomban”, és mintegy örökösen, számonkérően szól: „Szindbád, Szindbád!...”

Krúdy Gyula: Utazás éjjel

Márai Enikő elemzése

Azt mondják, Krúdy mindig csak a nőkről írt. Lehet. De ebbe beleszötte az élet legfontosabb dolgait: a szenvedést, a boldogságot, a szerelmet, a féltékenységet, a kiszolgáltatottságot, a halált, a várakozást, a lemondást. Szindbád, a hajós - aki nagyon is magán viseli az író vonásait kívül-belül - az élet hajósa. Ifjúsága, éretkora, halálból való vissza-visszaszökése egy-egy nőért, hangulatért - mind az életért kiált. Az élet lüktet, dobog, andalog írásaiban. Az élet mindennapi apró dolgait tárja elénk gyöngédséggel, de tévedhetetlenül, mintha legbensőnkől szólna. Fülünkbe duruzsol régi meséket, életbölcsekségeket, megmutatja a szépet és a rútát, de mindezt valami nagy nyugalommal, hatalmas emberismerettel és finom humorral. A nőt megbocsájtó kritikával szereti. Az író belebújik az elkésett lovag, az „utolsó gavallér” szerepébe. Szeret mindent, amit korunk semminek tekint már, de az egyes ember életében, lelkében nagy jelentősége van ma is, csak nem érünk rá odafigyelni. Finom fátyollal vonja be a történeteket, ezért az un. „modern világ” nem zakatol bele világába. Írásaiban állni látszik az idő. Nem is a kor, hanem az emberi kapcsolatok, helyzetek érdeklik az írókat. Ezeknek fő ismerője, hiszen Szindbád többszáz évesen bolyong a világban, és a nők és a férfiak alapvetően évezredek óta nem változtak, ezt lelkünk mélyén be kell vallanunk. Az utazás éjjel valóságos ideje néhány óra, ezalatt játszódik le a történet. Egy sikertelen leányszöktetés története. Szindbád még ifjú ekkor és a lány húsz éves, feketehajú, telegráfista az államvasútnál és Miminek hívják. Megtudjuk még róla, hogy féltékeny, öreg szülei egyszer Szindbádot rajtakapták, amikor be akart mászni az ablakon. Van még a hölgynek kék, fehérpetyes szoknyája, fekete harisnyája és magas sarkú cipője, aminek kivillantása annyira elragadja Szindbádot, hogy ezután megszökteti a lányt. Eddig a történet banális, akárkinek eszébe juthat. De nézzük, Krúdy hogyan bánik ezzel az anyaggal. A havas téli alföldön fut a vonat a szökevényekkel. Szindbád kinéz az ablakon, s úgy látja, hogy az ismerős bakterházak előtt álló pályaőrök arcán rosszallást fedez fel, mert továbbutazik a kisasszonnyal... Már itt, az elején érezzük, hogy ez a szöktetés nem lesz sikeres. Miért? Elejt egy-egy mondatot az író, ami valami bizonytalanságot sejtet. „Még a hó sem hullott úgy, mint rendesen...” A mozdony füstjétől bekormozódott fekete hópelyhek keveredtek a fehérekkel. Mégis nagy nyugalom jellemzi a tájat, rókák és nyulak nyomai futnak a mély hóban, kis tanyaház, egy állomáson az ablakban lányok varrnak és ruhát próbálnak - ezek a meghitt képek kísérik Szindbádot, aki „szerelmes csókok között kipillantott az ablakon, és azon gondolkodott, hogy hová lettek a rókák, amelyek nemrégén még itt jártak.” Még egy finom jel: az ifjúnak csókok közben a rókákon jár az esze. Aztán a külvilágból visszatér a vonatfülkébe, ahol a megszöktetett kisasszony sírdogál... A hangulat feszélyezett vagy inkább zavart. A két szerelmes nem tud mit kezdeni ezzel a szökéssel. „- Ugye, már nem szeret, megbánta, hogy eljött velem? - mondta Szindbád, talán tizedszer, mert már nemigen tudott egyebet mondani.” És most van az a pillanat, amikor Krúdy finom humora megcsillan. Az egyébként egész idő alatt szótlan lányt csak egy dolog tudja kibillenteni szípgó bánatából: egy vonatfütt. „- A száztizenkettes - mondta a feketehajú leány, mert az államvasútnál volt telegráfista.” Az egész történet alatt csak ennyit beszél a lány. Meghökkenítő megszólalás és párja a rókákról gondolkodó Szindbádnak. Ezután a józan megszólalás után a két fiatal rövid szerelmes múltjára kanyarodik a meseszöveg, végigjárja azokat a helyeket, ahol andalogtak, csókokat váltottak, örök hűséget esküdtek egymásnak. Ezek a színterek Krúdy kedvenc helyei: egy kisváros temetője, külvárosi kis utcák, régi templomocskák. Szinte észrevétlenül, finoman és elegánsan kanyarodik Krúdy egy egyáltalán nem költői, inkább nagyon is gyakorlati gesztusra, amelyet a Mimi nevű leány tett: egy lépcső tetejéről kacér mosoly kíséretében felemelte a szoknyáját térdig a lépcső alján álldogáló Szindbádnak, ami aztán a hajóst oly tette ragadta, hogy elszöktette őt. Krúdyra jellemző, hogy ezt a kissé közönséges, mindennapi jelenetet úgy írja le, mintha egy egészen különleges, finom és varázslatos pillanat lett volna. Képessége arra, hogy átlényegítse a dolgokat finom szövetűvé, ez a képesség irat vele ilyet: „Ugyanekkor kék, fehérpetyes batiszt szoknyácskáját megemelte, hogy finom lábai térdig meglátszottak, és kis fél-